

GORDANA TUDOR: Prvi trajekti na hrvatskom Jadranu **Hrvatski pomorski muzej Split, Split, 2014.**

Čitajući monografiju **Gordane Tudor** „*Prvi trajekti na hrvatskom Jadranu*“ pronašao sam tekst i tri vrlo stare fotografije skradinskih vozarica. Iznoseći zanimljivu građu o prvim trajektima na našem Jadranu, u razdoblju od 1959. do 1969., autorica je spomenula i prve **skele** za prijevoz ljudi, stoke i zaprežnih kola. Tako je došla i do zanimljivog zapisa o skeli Darka Gulina iz Šibenika koja je aktivno djelovala na rijeci Krki, između Skradina i Lozovca. Naime, Lozovac je naziv za skup naselja koja se nalaze na platou ponešto udaljenom od Krke, ali su uvale u koje je vozila skela prostorno pripadale i još pripadaju Lozovcu. Smatra se da je ta skela stara koliko i sam Skradin. I nekadašnja rimska, kao i srednjovjekovna cesta prekidale su se u Skradinu pa je skela vozila iz samoga grada na suprotnu obalu, u uvalu koja se službeno i zove Stara vozarica, a odatle preko Bilica prema Šibeniku.

Kada je Austrija 1802. godine izgradila dionicu ceste Šibenik-Skradin, koja je završavala 200 metara uzvodno od Skradina, **vozarica** je izmještena iz samog mjesta na veliko nezadovoljstvo korisnika. O tome je pisao i zadarski *Novi list* u lipnju 1873. godine. „**Sad čeka puk na skradinskoj vozarici opotljiv, da se preveze. Jedino se je prevozilo sa one strane vozarice pred gradom; a sad još jadrnije gdi se vidi nitko kad dojde, i tako valja da čeka dok vozci dojdu iz grada**“.

Promet između skradinske i lozovačke strane obavljao se po potrebi s dvije vrste plovila: **splavi**, za prebacivanje stoke i zaprežnih kola, a kasnije i automobila, i **brodicom**, za prebacivanje ljudi. Skela je radila do 1919. godine te prestala, nakon što je postavljen pontonski most u predjelu Vozarica, tj. na mjestu gdje je skela ranije prometovala. Posljedni skelar bio je Marko Gulin vozar, a njegov pomoćnik Mate Kalauz. Koliko su skradinski skelari postali sastavni dio tamošnjih običaja i načina života govori i to da su opjevani i u narodnoj pjesmi.

*Oj Ivane mili rode
Prevezi me priko vode
Svakoga si privozija
Mene maldu nisi tija
Čuješ li me, moj Ivane
Priko Krke, vode ladne
Nimam idra, nimam vesla
Krka mi je sve odnesla.*

Za Skradinjane je termin *Vozarica* imao univerzalno značenje. Tako su zvali ne samo prugu već i zadnje kopnene točke na kojima su čekali skelu, a kasnije i pontonski most. Iz svakodnevnog života ostale su i izreke: *Iđen u Šibenik priko Vozarice* i *Evo čekam Cataru na Vozarici*.

Autorica je iznijela i veoma zanimljivu građu o trajektima. Navela je da je prvi trajekt na našem Jadranu bio *Bodulka*, da je zaplovio 12. travnja 1959. godine, a održavao je vezu Crikvenica-Šilo na otoku Krku. U monografiji je navela i to da je *Poduzeće za ceste Šibenik*, sve do puštanja Šibenskog mosta u promet u proljeće 1967. godine, održavalo trajektnu vezu *Martinska-Dolac*. Za one koji manje poznaju šibenski akvatorij: to je prostor gdje su se čvrsto „zagrlili rijeka Krka i more“. I danas se još uvijek grle u predivnom okruženju šibenskog kanala pod budnim okom Svetog Nikole.

Dobro je spomenuti i to da monografija obiluje i velikim brojem fotografija raznih plovila ispod kojih su navedene sve njihove tehničke karakteristike, od veličine i nosivosti do brzine. Tu su i ostale fotografije mostova, luka manjih i većih pristaništa i sličnih objekata vezanih uz naše otoke i obalu Jadrana.

Ovo je prva monografija ovakvog sadržaja kod nas koja cjelovito govori o trajektima u razdoblju od 1959. do kraja 1969. godine, pa je to još jedan razlog više da se ista nađe u svim gradskim knjižnicama, brodskim i turističkim ustanovama i poduzećima, kako bi se sadašnje i buduće generacije prisjećale jednog razdoblja kada su ploveći trajekti povezivali obale i ljude, i uz to otkrivali ljepote našeg Jadrana i naših otoka.

Velimir Karabuva